

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Ústav českých dějin
Historické vědy – české dějiny

TEZE DISERTAČNÍ PRÁCE

Mgr. Petr Píša

**Cenzura v Čechách v kontextu předbřeznové habsburské
monarchie**

**The censorship in Bohemia in the context of the Habsburg
Monarchy in the Vormärz period**

školitelka doc. PhDr. Magdaléna Pokorná, CSc.

2018

Protože konečně všichni ti, kdo usilují o zcela neomezenou svobodu tisku, chtějí s ní mít spojenou i zcela neomezenou svobodu čtení, bude těžko zabránit tomu, aby z knih, které jsou nebezpečné a špatné, jsou-li tištěny a vydány, nevznikly nespočetné škody.

(Bernard Bolzano)

Proměny pojmu cenzura

Výraz *cenzura* získal v průběhu 20. a 21. století ve veřejném diskurzu natolik negativní konotace, že ztotožnění jakéhokoli jevu s cenzurou slouží jako účinný prostředek k jeho delegitimizaci. Škála jevů označovaných jako cenzura je přitom značně široká a historicky i místně proměnlivá. Většina demokratických států dnešního světa zakotvuje svobodu slova mezi základní principy svého ústavního pořádku, přesto je však tento princip regulován formou legislativních a justičních zásahů do specifických oblastí, jako je ochrana mládeže, ochrana menšin před formami kolektivní nenávisti, ochrana osobnostních práv anebo zákaz tematizace určitých sexuálních praktik, jež jsou většinovou společností vnímané jako deviantní.

Psát dějiny cenzury z pozice jejich „obětí“, tedy jako žalozpěv nad autory, kteří kvůli ní nemohli plně projevit svůj tvůrčí potenciál, či jako výčet jejich škodlivých zásahů, je zcela jistě svůdné. Takový přístup je však příliš omezující, je totiž mimo jiné spojen se zásadním nebezpečím, že zdůrazňování negativního rázu cenzury povede k tendenci prohlašovat za cenzuru ty zásahy, s nimiž nesouhlasíme, zatímco ta z regulačních opatření, s jejichž hodnotami, motivacemi či důsledky souzníme, budou naopak přehlížena, respektive nebudou s cenzurou ztotožňována. Z tohoto důvodu se v disertační práci snažím dostat do zorného úhlu nikoli literaturu a její tvůrce, nýbrž samotnou cenzurní praxi a její aktéry, tedy nahlížet na cenzuru v dobovém kontextu a pochopit její kulturní logiku. Platí přitom, parafrázujeme-li stanovisko Reinharda Aulicha, že historická analýza cenzury významně přispívá k poznání dané společnosti, jejího chápání sebe sama, jejích norem a limitů.

K paradigmatické změně v odborném nahlížení na cenzuru dochází zvláště v osmdesátých a devadesátých letech 20. století, v návaznosti na francouzský strukturalismus, německou teorii systémů a proud stoupenců tzv. *nové cenzury*, který se etabloval zvláště v anglosaském jazykovém světě. Na cenzuru již zde není nahlíženo jako na svrchovanou moc, jež by působila zvnějšku na literaturu, nýbrž jako na neodmyslitelnou součást literárního procesu, která z principu provází každý akt literární komunikace, a navíc je základním předpokladem pro samotné vnímání žité reality, pro ustanovení toho, co bude v jazyce

vypověditelné a co nevypověditelné. „Cenzura zkrátka je,“ uvádí slavista Michael Holquist. „Člověk může pouze volit mezi jejími více nebo méně represivními účinky.“

Zmiňovaný proud tzv. *nové cenzury* vnesl v první řadě zásadní podněty do otázky definice a extenze samotného pojmu *cenzura*. Ztotožňování cenzury s jakýmkoli tříděním a organizováním mezilidské komunikace tak na jednu stranu otevřelo pole pro dosud přehlížené aspekty literární komunikace, na straně druhé ovšem přineslo hrozbu, že se výzkum ocitne ve slepé uličce. Jak totiž upozornila Beate Müllerová, rozpínání pojmu vede k nebezpečí, že si nikdo nedokáže představit jeho nepřítomnost nebo protiklad, tedy že se významně sníží jeho heuristický potenciál. Při vědomí strukturálních podobností mezi různými formami regulace literární komunikace proto tato práce chápe *cenзуru* pouze jako *administrativní* kontrolu a regulaci té literární komunikace, která se uskutečňuje prostřednictvím tištěných médií v okruhu mocenské dominance určité společenské autority. Opírám se zde o pozici, kterou jsme s Pavlem Janáčkem, Petrem Šámalem, Michaelem Wögerbauerem představili v úvodu kolektivní knihy *V obecném zájmu*, tuto pozici přitom v dílčích ohledech modifikuji a rozvíjím. V opozici k pojmu *cenzura* používáme pojem *strukturální regulace*, zahrnující ty případy zablokování literární komunikace, které nelze považovat za důsledek zásahu institucionalizované moci; pojem *sociální regulace* pak oba tyto pojmy zastřešuje. Dichotomie mezi cenzurou a strukturální regulací má sloužit v první řadě k pojmovému sjednocení historického výkladu. Opětovné zúžení pojmu *cenzura* naopak nemá mít za následek to, že ostatní formy regulace literární komunikace budou ležet mimo badatelskou pozornost. Je totiž nutné mít zároveň na paměti, že určité jednání se děje pod mnohonásobnou sociální regulací a tato regulace v cenzurování teprve postupně přechází.

Metodologické podněty a jejich aplikace na materiál předbřeznového období

Podněty, kterými stoupenci tzv. *nové cenzury* i další teoretici cenzury posledních dekad obohatili bádání, ovšem zdaleka nelze omezit na diskusi ohledně extenze centrálního pojmu výzkumu. Inspirativní pro tuto práci byly zejména úvahy o vztahu cenzury a kánonu, zakotvení cenzury v rámci celku literární komunikace určitého období, koncepty rozptylu, vyjednávání a strukturálních mezer, otázka produktivní role cenzury, permanentní přítomnost regulace a koncept kulturního projektu jako zdroje představ o ideální společnosti, ze které cenzura vychází.

Otázky vztahu kánonu a cenzury, jak je nastolují zvláště metodologické úvahy Jana a Aleidy Assmannových, tato práce sleduje zejména při uplatňování kritérií přísného výběru z hlediska „účelnosti“ díla, buď ve vztahu k jeho účinku na výchovu čtenáře, anebo s ohledem

na jeho přínos pro vědecké poznání. Texty, které ani jedno z těchto kritérií nesplňují, by tak neměly být tištěny, bez ohledu na to, zda obsahují explicitně zakázaná, respektive „nepřípustná“ témata (případně styly či způsoby psaní), nebo ne. Právě toto hledisko představuje jedno z centrálních kritérií rakouské cenzurní legislativy, manifestované zvláště v cenzurním předpisu ze září 1810, jehož genezi i výslednou podobu rozebírá třetí kapitola. Setkáváme se s ním rovněž v cenzurní praxi: Větu Hieronyma Josepha Zeidlera „Není závadné, ale nemá hodnotu,“¹ kterou je zdůvodněn zákaz německé *Písně o růženci* předkládané chebským nakladatelem Josephem Kobertschem, tak můžeme s trochou nadsázky označit za synekdochu předběžné cenzurní optiky. Jak přitom dokládám ve třetí, šesté a deváté kapitole, nutnost výběru textů na základě jejich „kvality“, „užitečnosti“, či „přínosu“ byla akceptována poměrně širokým okruhem účastníků literární komunikace, bez ohledu na jejich zkušenosti s konkrétním výkonem předběžné cenzury. Setkáváme se s tím jak u Bernarda Bolzana, tak u Josefa Jungmanna nebo Karla Havlíčka. Přitom ovšem mezi obecnými principy rakouské legislativy a názory příslušníků českého národního hnutí dochází k jedné podstatné změně, a to k transformaci těchto kritérií do nacionálního kontextu. Podle Jungmannova a Havlíčkova náhledu se má česká literatura řídit přísnými kritérii výběru z toho důvodu, že se jedná o literaturu „malou“, která má získat – s ohledem na omezené limity svého produkčního a distribučního zázemí i své čtenářské základny – charakter určité exkluzivity. V opozici vůči tomuto principu stojí model masové, „průmyslové“ literární produkce, který je v Havlíčkově náhledu reprezentován německým literárním provozem.

Zasazení cenzurních aktivit a reakcí literární veřejnosti, kterou tyto aktivity vyvolávají, do modelu dynamické literární komunikace, jak jej nastínila Beate Müllerová či Olga Klauberová, vnímám jako nezbytné východisko pro systematické mapování cenzurních procesů a pro analýzu vztahů mezi jednotlivými složkami cenzury. Pomocí něj je možné ukázat, na kterých místech literární komunikace docházelo k typickým zásahům administrativní cenzury (této tematice se věnuje zvláště čtvrtá kapitola), jaké byly typické důsledky těchto zásahů pro literární proces a jaké byly základní strategie, kterými literární pole a jeho aktéři na tyto cenzurní intervence odpovídaly (tuto otázku sleduji zvláště v šesté kapitole práce). Platí totiž, že zasažená složka není pasivním objektem intervence, ale kreativně utváří způsob své reakce na ni.

K zásahům do literární komunikace přitom nedochází na jednom jediném místě a působením jediné instituce. Jak upozornil mimo jiné historik alžbětinského dramatu Richard

¹ „Ist nicht anstössig aber gehaltlos.“ Národní archiv, Řád premonstrátů Strahov, pozůstalosti, kt. 149, záznam č. 43 z 9. 2. 1825.

Burt, pro fungování cenzury je klíčová součinnost a spolupráce mezi jednotlivými aktéry, při které dochází k *rozptylu* působení cenzury do dalších míst komunikačního procesu. Jedním z příkladů mohou být textové úpravy článků pro periodika, které v anticipaci cenzurních norem provádějí redaktori novin a časopisů – jsou nastíněny v páté, a zvláště pak v šesté kapitole. Tyto zásahy předbřeznových redaktorů byly Jiřím Skaličkou a Lenkou Kusákovou pojmenovány jako *národní cenzura*, na rozdíl od nich je ovšem nepokládám za specifika české literatury tohoto období, spíše za inherentní vlastnost cenzurního systému.

Jednotliví aktéři, kteří se účastní procesu administrativní cenzury, anebo jejího rozptylu, přitom mohou plnit rozdílné momentální zájmy či prosazovat zcela odlišné hodnotové představy. V úvodu druhé kapitoly tak poukazuji na příklad, kdy Josef Jungmann využil svou pozici aktéra státní cenzury (z titulu gymnaziálního profesora) k odmítnutí spisu svého literárního protivníka Františka Bohumíra Štěpničky, který neodpovídal jeho estetickým představám. Ve zdánlivě monolitickém cenzurním systému se přitom může stávat důležitým a poměrně variabilním aspektem právě vyjednávání o tom, co, proč, pro koho, kdy a kým bude a nebude cenzurováno, přičemž právě institucionální a geografická rozptýlenost cenzury může nahrávat různým spisovatelským a nakladatelským strategiím, jak dosáhnout povolení potenciálně problematického spisu. Tyto možnosti vyjednávání sleduje především osmá kapitola na příkladu Václava Hanky a jeho snah o přeložení cenzury jím vydávaných rukopisů z Prahy do Vídně. Ukazuje, že úspěch českých textů v této síti vyjednávání mezi Prahou a Vídní byl závislý mimo jiné na proměnlivém vztahu hlavního, a v některých obdobích jediného vídeňského cenzora pro česky psané texty, Bartoloměje (Jerneje) Kopitara, k čelným představitelům českého národního hnutí.

Jak upozornil již zmiňovaný Richard Burt, následkem cenzurního zákazu obvykle není úplné odstranění díla z komunikačního procesu, mnohem spíše jde o jeho *přesun* z jednoho komunikačního okruhu do druhého. Důsledkem toho je text sice znepřístupněn určité části obyvatelstva, na druhou stranu však akt zákazu dodává textu automaticky novou hodnotu. V návaznosti na amerického historika knihy Roberta Darntona přitom můžeme pozorovat širokou škálu přechodových zón mezi texty povolenými a těmi tituly, jejichž zákaz je opravdu efektivně vymáhán a kontrolován. Takovéto *strukturní mezery* přitom neindikují nestabilitu či malou efektivitu cenzurního systému, naopak je třeba je vnímat jako systémový prvek, který stabilitu systému garantuje, protože zaručuje jeho pružnost a komplexitu. Při čtení zpráv o masivním pašování zakázaných titulů (s některými z nich seznamuje šestá kapitola) je tak třeba si uvědomit, že ilegální texty byly přístupné jen těm osobám, které měly patřičné sociální kontakty a dostatečné finanční možnosti, aby si je mohly opatřit nelegální cestou, a

především které měly dostatečný přístup k informacím o samotné existenci těchto zakázaných textů. V deváté kapitole konfrontujeme svědectví současníků o údajné široké dostupnosti zakázaných děl Bernarda Bolzana s údaji sulzbašského nakladatelství o odbytu jednotlivých titulů.

Právě atraktivita, kterou v určitém společenském kontextu získávají zakázaná díla, je jedním z příkladů *produktivní role cenzury*. Zastávám názor, že každý akt cenzurování přináší dílu automaticky nové, další vlastnosti, se kterými toto dílo vstupuje do další komunikace s potenciálními čtenáři. Slovo *produktivní* zde však nesmí být zaměňováno s výrazem *pozitivní* – srovnávání původních a nových vlastností literárního díla je otázkou hodnotící interpretace, přičemž platí v první řadě, že vlastnosti a významy, které cenzura do textu přináší, jsou jiné než jeho původní kvality. Důsledkem bezprostředního aktu cenzury anebo anticipace cenzurních norem může docházet například k oslabování vazby literárního díla na dobový kontext, což může textu naopak dodávat nadčasovou platnost, či k uplatňování široké škály poetických prostředků, které slouží ke skrývání nepřipustných významů před cenzorem, aniž by se však narušila interakci autora se čtenářem (Lev Losev tyto prostředky označuje jako *ezopský jazyk*). Vedle efektů na úrovni jednotlivých textů ovšem může cenzura dodávat na významu celé (krásné) literatuře jako instituci. Na otázku, jak byly cenzurní zásahy vůči literatuře českých zemí v první polovině 19. století vnímány pozdější historickou pamětí, hledám odpověď zvláště v sedmé a závěrečné, desáté kapitole.

Aktivitu cenzury nevnímám jako jednostranný proces, sloužící k „překlápění“ politických hledisek do tištěné komunikace probíhající v příslušném mocenském okruhu. Zastávám názor, že administrativní cenzura je odrazem širších společenských aktivit, než představuje působení konkrétních zákonných norem, respektive činnost konkrétních úřadů. Politické změny automaticky neznamenají příčinu proměn cenzurní optiky, spíše jejich katalyzátor. Aktivity cenzury doprovázejí diskurzivní vyjadřování představ o tom, jak by měla „správná“ regulace nežádoucích textů či nepatřičných způsobů četby probíhat, přičemž je buďto legitimizován soudobý způsob výkonu cenzury a hlediska, z níž regulace vychází, anebo je konstituován konkurenční model jejího působení (tento delegitimační diskurz o cenzuře se přitom často stává prominentním objektem cenzury). Podobou těchto diskurzů v 18. a 19. století se zabývá třetí kapitola. Představy o „správné“ regulaci nežádoucích textů či nepatřičných způsobů četby jsou přitom zpravidla součástí diskurzivně vyjednávaného širšího komplexu představ o tom, jak by měla fungovat ideální společnost – v návaznosti na izraelského teoretika Itamara Even-Zohara je označuji jako *kulturní projekt*. Na jedné straně je kulturní projekt monolitický – líčí čtenářské publikum jako jednolitý subjekt, jehož

společné zájmy je třeba chránit před údajnými zhoubnými vlivy zvnějšku, což se vyjadřuje různými formami výroků, že cenzura jedná „v obecném“, či „ve veřejném zájmu“. Na druhou stranu však v jednu chvíli mohou vůči sobě více či méně úspěšně soupeřit jednotlivé dílčí či komplexní názory na to, jak by měl tento kulturní projekt vypadat. Analýza cenzury přitom může být přínosná právě pro nastínění kontur tohoto „obecného zájmu“, tedy o nastínění hranic dobového kulturního projektu v těch obdobích, kdy není akcentován explicitně, nýbrž se odráží především na poli cenzurních zákazů v případě, že dochází k překročení psaných či nepsaných norem.

Jak ukazuje druhá kapitola, pod hladinou na první pohled stojatých vod první poloviny 19. století působilo několik myšlenkových proudů, které se přitom jen zřídka dostávaly do ostřejších kontroverzí. Při vědomí generalizace můžeme rozlišit české národní hnutí (a do určité míry konkurenční národní hnutí německé), pozdní osvícenství, katolickou restauraci a liberální hnutí – každý z těchto kulturních projektů s sebou nesl určitý soubor představ o podobě literatury a její roli ve společnosti, přičemž tyto představy v některých bodech korespondovaly, v jiných se rozcházely. Vzhledem k personálnímu propojení cenzury s vrcholnými představiteli dobové inteligence se hlediska, z nichž všechny tyto kulturní projekty vycházely, mohla uplatňovat při výkonu cenzury.

Vrátíme-li se k výše nastíněnému rozdílu mezi administrativní cenzurou a strukturální regulací, ukazuje se, že institucionalizovaná cenzura prosazuje především ta pravidla, která nejsou všemi společenskými aktéry akceptovaná jako plně samozřejmá, popřípadě svou aktivitu zaměřují vůči projevům pocházejícím z odlišných kulturních kontextů (časový či geografický odstup). To je třeba mít na paměti například při statistické analýze cenzurních zákazů – jejich klesající počet nemusí indikovat menší „přísnost“ cenzury, ale naopak to, že se všichni činitelé literární komunikace dobrovolně či nuceně ztotožňují s jejími normami, a pokud ne, o vstup do oficiální literární sféry se ani nepokoušejí. Institucionalizovaná cenzura přitom může navazovat na účinky a síly širší strukturální regulace, takže se cenzura i strukturální regulace více či méně propojují. Při změnách společenského či politického kontextu přitom může docházet k „náhradě“ administrativní cenzury širší regulací a naopak. Ukázkovým případem, na který upozorňuji ve druhé kapitole, může být snaha pražských spisovatelů o vytvoření kolektivních pravidel fungování literárního provozu bezprostředně po zrušení předběžné cenzury v březnu 1848. Část z principů, ke které se tato snaha hlásila, přitom bezprostředně navazovala na hlediska, která dosud kontrolovala nedávno zrušená administrativní cenzura. Analogickým příkladem souvislosti cenzury a strukturální regulace je kontrola pravopisu. Zvláště v páté kapitole práce je uvedeno několik příkladů děl, které byly

státní cenzurou explicitně odmítnuty vzhledem ke svým nedostatečným ortografickým kvalitám. Zdánlivě paradoxně přitom v tomto období pro český ani německý jazyk jednotná, široce akceptovaná ortografická pravidla neexistovala – byla to právě instituce cenzury, která mohla autoritativním způsobem stanovovat hranice jazykově přijatelného a nepřijatelného projevu, a to zakazováním „extrémů“, tedy těch textů, které jsou z jazykového hlediska „nesprávné“. To, že podobným způsobem cenzura ve druhé polovině 19. století nevystupovala, souvisí nejenom s její funkční proměnou, nýbrž i s mnohem širším akceptováním pravopisných pravidel celou společností.

Koncept paternalistické cenzury

Tato práce se hlásí ke konceptu ideálních typů cenzury, který jsme s kolegy představili v monografii *V obecném zájmu*. Pro účely výkladu předbřeznové cenzury je klíčový především typ paternalistické cenzury, vycházející z konceptu užitečné literatury, diferencovaného modelu publika a odstupňovaného přístupu k jednotlivým kategoriím čtenářů. Opírá se o důsledně uplatňovanou předbřeznovou cenzuru (cenzurní povolení je nutnou podmínkou pro tisk, respektive distribuci díla, přičemž na tituly bez tohoto povolení se nahlíží jako na zakázané). Cenzorem je zpravidla státem nominovaný expert zevnitř literárního pole (univerzitní profesor, básník), jenž se obvykle k obsahu a tendenci díla, jeho (ne)mravenosti či užitečnosti vyjadřuje na základě vlastního estetického a filozofického názoru, přičemž úřední předpisy, o něž se při hodnocení opírá, mají spíše všeobecnou povahu. V opozici k tomuto typu, k němuž se blíží ideové zdroje i praxe cenzury v předbřeznovém období, rozeznáváme ideální typy liberální a autoritativní cenzury. Ideální typ liberální cenzury, k němuž se blížila například soudobá britská cenzurní praxe, se přitom stává projekční plochou v diskuzích o rakouské cenzuře – vztahují se k němu jak její odpůrci, tak ti autoři, kteří naopak výkon cenzury v habsburské monarchii a hlediska, z nichž vychází, obhajují. Ideální typ liberální cenzury se opírá o následnou cenzuru, která probíhá výběrově (každý text je povolený, dokud není zakázán) a pracuje s texty v detailu (identifikuje v nich místa kolidující s právním pořádkem). Nástrojem liberální cenzury je v první řadě zákaz distribuce knihy či tiskoviny, která příslušné textové místo obsahuje. Všechna rozhodnutí cenzury jsou maximálně veřejná, spíše než o plošné filtrování literární komunikace je zde totiž cílem permanentní vytyčování hranic, v nichž se mají jednotliví aktéři v literárním poli dobrovolně či ve strachu před důsledky jejich překročení sami držet. Naproti tomu ideální typ autoritativní cenzury, příznačný zejména pro různé typy moderních diktatur, se snaží hodnotově a funkčně modelovat literaturu v celku, vychovávat a disciplinovat literární veřejnost. Zahrnuje

předběžnou cenzuru i cenzuru následnou, která je uplatňována vůči literární minulosti, případně vůči zahraničním tiskům. Charakteristickým znakem je vysoký stupeň rozptýlu kontrolních aktivit, a to jak ve fázi před medializací výpovědí, tak ve fázi distribuce příslušného mediálního sdělení.

Diskurzivní a legislativní rámce cenzurní praxe

Druhá kapitola disertační práce představuje teoretické a metodologické výzvy a inspirace, které přináší soudobý výzkum cenzury a které jsme mohli ve zkrácené podobě sledovat na předcházejících stránkách. Představuje dále archivní prameny ke studiu cenzury v Čechách (s přihlédnutím k Moravě, Slezsku a dalším zemím habsburské monarchie) v předběžnovém období, a komentuje vybranou odbornou literaturu věnující se předběžnové cenzuře ve středoevropském kontextu.

Třetí kapitola práce se zabývá hledáním diskurzivních zdrojů, z nichž vychází výkon předběžnové cenzury, a jejích odrazů v cenzurní legislativě. Soustředím se přitom na linii údajně zhoubných následků přílišné četby, která se manifestuje v úředních rozhodnutích, dobových publicistických polemikách i v samotných normativních textech. Intenzivnější debata o negativních následcích četby se rozvinula už ve druhé polovině 18. století, v souvislosti s postupným nárůstem alfabetizace, vzestupem fenoménu volného času v měšťanské společnosti, a konečně v důsledku změny čtenářských praktik, kterou Rolf Engelsing charakterizoval jako přechod od tzv. intenzivní četby k četbě extenzivní. Údajnými důsledky přílišné četby, jak je charakterizují dobové texty, bylo zanedbávání pracovních povinností, odvádění od smyslu pro životní realitu vlivem přílišné smyslnosti a zprostředkovávání idejí, na které není nesocializovaný, obyčejný čtenář připravený. Negativní ohlasy tzv. čtenářské nákazy se v publicistických vyjádřeních přelomu 18. a 19. století často konkretizovaly do podoby kritiky nového žánru – románů – a dále do kritiky fenoménu, který umožňoval levnější přístup ke většímu množství knih – komerčních výpůjčních knihoven. Jako zvláště postižené negativními následky byly přitom vnímány specifické vrstvy obyvatelstva pokládané za „zranitelné“, a to ženy, mládež a „prostý lid“.

Diskurz o škodlivosti přílišné četby, s nímž se setkáváme i u rakouských a českých autorů, měl v čase nestabilní zahraničněpolitické situace v desetiletí před a po roce 1800 přímý vliv na legislativu některých středoevropských států. Nejednalo se přitom pouze o specifikum habsburské monarchie, jak ukazuje příklad bádenského cenzurního předpisu z roku 1797, který nese závažné podobnosti s rakouskými cenzurními normami. Genezi i

výsledný text cenzurních norem habsburské monarchie sledují další dva oddíly druhé kapitoly, přičemž se výklad soustředí především na instrukci pro vídeňské cenzory z 12. září 1803, dekret z 19. března 1806 definující zakázané typy románů a předpis ze 14. září 1810, hlavní cenzurní normu pro celé předbřeznové období. Legislativní text z roku 1810 byl v době svého vzniku chápán jako částečný ústupek literární veřejnosti a stejným způsobem byl některými současníky vnímán. Zvláště od dvacátých let 19. století ovšem vedle legitimizačního diskurzu, principiálně souhlasícími s pravidly, kterými se výběr textů v paternalistickém cenzurním systému řídí, sílila kritika výkonu rakouské cenzury, a to, jak už bylo nastíněno, z pozice odlišného modelu fungování cenzury, liberálního. Ačkoli byla kritika habsburské cenzury nesena étosem požadavku svobody slova, ani zde nebyla tato svoboda slova chápána v absolutním, neomezeném slova smyslu, nýbrž byla jako samozřejmá přítomna představa o regulaci toho, aby svoboda slova nebyla „nadužívána“. Na rozdíl od předběžné, paternalistické cenzury však měla tato regulace však probíhat prostřednictvím nezávislého a transparentního soudního řízení.

Čtvrtá kapitola podává přehled administrativních aspektů cenzurní praxe, jak je možné ji abstrahovat z analýzy případů cenzurovaných rukopisů a knih, s přihlédnutím k legislativním textům, které určovaly technickou stránku cenzurního procesu, například k tzv. obnovenému cenzurnímu nařízení z února 1795. Kapitola se zaměřuje na jednotlivé instance účastníci se cenzury rukopisů určených k tisku, na koncese pro vydávání periodik, dále na revizi dovážených knih ze zahraničí, kontrolu knih z pozůstalostí zemřelých vlastníků, legislativní pravidla pro výkon knihtiskařské, knihkupecké, knihvazačské a antikvářské činnosti, pravidla pro veřejné knihovny včetně agendy povinných výtisků a možnosti pro postih autorů cenzurně problematických děl.

Žánrové a tematické preference předbřeznové cenzury

Pátá kapitola podává analýzu tematických, žánrových i stylových kritérií uplatňovaných předbřeznovou cenzurou. Nastiňuji v ní nejprve – při vědomí všech limitů, které jsou s takovým typem analýzy spojeny – základní kvantitativní přehled údajů v periodických seznamech zakázaných tisků a rukopisů, a to jak českojazyčných titulů, tak těch titulů v němčině (či latině, francouzštině a polštině), jež bylo možno ztotožnit s českými zeměmi na základě údajů o místě vydání, respektive o místě cenzurování (ten je ovšem udáván teprve od července 1843). Vybraným žánrovým a tematickým preferencím předbřeznové cenzury se následně věnují další oddíly. Romantické a sentimentální prózy s rytířskou, duchařskou nebo

exotickou tematikou byly postihovány v souladu s předpisy rozebranými ve druhé kapitole. Produkce populárních prozaických i písňových textů, jež často ležela na hraně cenzurně povoleného, se přitom soustředila především do mimopražských nakladatelství a tiskáren, které mohly využívat slabšího úředního dohledu. Prominentním příkladem takového chování může být nakladatelství Aloise Josefa Landfrase v Jindřichově Hradci, spojené mimo jiné s tvorbou Václava Rodomila Krameria. Jak kapitola ukazuje, některé ze zakázaných titulů byly s menším časovým odstupem vydány – v této však skutečnosti nemusíme spatřovat proměnu cenzurní normy, spíše její neostrost. Z prvků cenzurně trivializované romantiky motivicky čerpaly i texty představitelů subjektivního romantismu, zároveň se tyto texty programově vztahovaly k soudobým německým či polským autorům, jejichž politické postoje kolidovaly s ideologií předbřeznového Rakouska. To bylo, spolu s potenciálním estetickým odsudkem romantické tvorby ze strany cenzorů, důvodem cenzurních obtíží subjektivně romantické tvorby, jak můžeme vidět v případě textů Karla Sabiny nebo Václava Bolemíra Nebeského. Otázce cenzury spisů Karla Hynka Máchy se později věnuje sedmá kapitola.

V případě beletristického i vědeckého zpracování historických látek akcentovalo cenzurní čtení možnost aktualizace tématu a jeho potenciální závadnost z náboženského, politického či sociálního hlediska. Právě z toho důvodu byla vnímána jako problematická zpracování husitských válek a českého stavovského povstání. Na příkladu děl Jana Erazima Vocela, Karla Sabiny, Františka Šíra a Františka Palackého si přitom kapitola klade i otázku, jaké vyjednávací strategie, případně tematické či žánrové úpravy v rukopisech mohly naopak vést k povolení díla tematizující tato potenciálně problematická období.

Praxi při cenzuře děl s náboženskou tematikou, respektive uplatňování náboženských kritérií při cenzuře beletristických nebo naučných děl, kapitola sleduje na několika příkladech. Analýza cenzurních vyjádření týkajících se svatých obrázků ukazuje, že cenzura dbala na to, aby díla u předpokládaného adresáta vzbuzovala „patričnou“ reakci, v případě svatých obrázků tedy vzbuzení „zbožných citů“, a postihovala taková díla, která zamýšlenému účelu nedostávala, ať už vzhledem k nedostatečné výtvarné kvalitě vyobrazení, anebo kvůli nežádoucím erotickým náznakům, která zobrazení některých náboženských témat vyvolávala. Škála cenzurních připomínek se týkala široce pojaté „správnosti“ vyobrazení a doprovodných textů, jak z „historického“, respektive ikonografického a dogmatického hlediska, tak z hlediska jazykového, respektive pravopisného. V případě protestantských titulů byla postihována distribuce českých evangelických biblí, tištěných v tradičních centrech pobělohorské emigrace, a to vzhledem k vypouštění deuterokanonických knih i k paratextům obsahujícím výpady vůči katolické církvi. Interkonfesijní polemiky byly ovšem tlumeny jak

v případě evangelických textů, tak u textů katolických autorů. Postupná snaha českého prostředí o integraci Jana Amose Komenského do národního panteonu se střetávala s nesouhlasným pohledem cenzury mimo jiné z toho důvodu, že Jednota bratrská, jíž byl Komenský biskup, nebyla v předbřeznovém období zařazena mezi tolerované konfese. Příznačné ovšem je, že cenzurní povolení bylo v předbřeznové době upíráno i těm spisům, které byly v Čechách či na Moravě vydány během období josefinské náboženské tolerance nebo následujících desetiletí. Příklady kritiky Tomkova *Krátkého všeobecného dějepisu* a Tomíčkovy *Doby prvního člověčenstva* ze strany pražské arcibiskupské konzistoře ukazují, že symbióza státních a církevních orgánů při výkonu cenzury, daná účastí arcibiskupské konzistoře v procesu předběžné cenzury církevních spisů, se ve čtyřicátých letech 19. století začala hroutit.

Následující oddíl podává přehled cenzurních zásahů motivovaných tlumením osobních polemik, eliminací textů vztahujících se k aktuální společenské a politické situaci a ochranou veřejné morálky. V posledním oddíle páté kapitoly je věnována pozornost jazykovému či nacionálnímu hledisku při výkonu předbřeznové cenzury. Dokládám v něm, že především v počátku sledovaného období byl cenzurními autoritami český jazyk vnímán jako jazyk lidový, díla v něm napsaná proto byla – v souladu s optikou paternalistické cenzury – posuzována přísněji. Můžeme se setkat i s explicitní argumentací o nepotřebnosti intelektuálně náročných děl v českém jazyce – zde se přitom, snad spíše mimoděk, střetávala cenzurní optika s cíli českého národního hnutí, které naopak usilovalo o povýšení českého jazyka na médium náročné vědecké komunikace i „vysoké“ umělecké literatury, schopné oslovit intelektuálně vyspělé recipienty (nehledě na to, že představa monoligválního intelektuálně vzdělaného recipienta byla v této době fikcí). Františkovsko-metternichovský politický systém v zásadě toleroval ta národní hnutí, která měla kulturní cíle a neakcentovala politické požadavky, k přímé konfrontaci cenzury a českého národního hnutí tedy docházelo až postupně, v souvislosti s rostoucí akcentací jeho požadavků. Se zákazy programově národních spisů, postulujících například požadavky jazykové emancipace, se setkáváme přibližně od počátku čtyřicátých let 19. století.

Strategie aktérů literárního pole

Šestá kapitola disertační práce se zabývá nejprve typickými reakcemi účastníků literární komunikace, jež aktivita předbřeznové cenzury vyvolávala. Tisk díla v zahraničí (bez předchozího povolení rakouské cenzury) byl sice dekretem z 5. října 1798 zakázán, představoval však jednu ze základních spisovatelských strategií a zároveň strukturní mezeru

v rámci předbřeznového cenzurního systému. Přes zachovávání tvrdých cenzurních norem stát mlčky akceptoval, že požadavek naprosté negace politického diskurzu nebyl dále udržitelný. Na příkladu Ferdinanda hraběte Schringa ukazují, že rakouské orgány zahraniční publicistickou aktivitu tuzemských autorů pečlivě sledovaly, k přímému zásahu vůči nim však docházelo spíše sporadicky. Otevírala se tím mimo jiné možnost pro angažování protirakousky píšících autorů do provládních publicistických služeb, jak můžeme ukázat na případech Antona Johanna Groß-Hoffingera, Josepha Chowanetze či Johanna Chrystosoma Sporschilla. Autoři, kteří setrvali na území habsburské monarchie, publikovali v zahraničí své publicistické i beletristické texty mnohdy anonymně, pod pseudonymem, anebo se formálně ohradili vůči údajnému zneužití svého jména. Další možnost představoval odchod do exilu (typicky do Lipska, centra středoevropské literární produkce). Můžeme přitom rozeznat dva modely takového odchodu. Starší z nich se týkal etablovaných žurnalistů, kteří do nového působiště zároveň přesunuli vydávání svého periodika, jež se na rakouském území potýkalo s cenzurními obtížemi. Druhý model představovali mladší autoři stojící téměř na začátku své kariéry, představitelé nového typu spisovatelů z povolání, jejichž životní příjmy a sociální status již nebyly zajišťovány souběžným působením ve státní službě či aristokratickým původem. Jejich příjmy z literární činnosti, na nichž byli bezprostředně závislí, tak byly ohroženy nepředvídatelností rakouské cenzury. Mírnější výkon cenzury v německých státech, ekonomické možnosti zdejšího literárního trhu a zvýšený zájem tamního publika o politickou publicistiku jim zároveň otevíral lepší možnosti pro existenční uplatnění mimo území habsburské monarchie. Ve svých nových působištích (v první řadě Lipsku a Hamburku) se nezřídka právě tito autoři stávali hlavními kritiky politiky rakouského císařství, přičemž jim zvýšená aktivita rakouské cenzury vůči jejich dílům v očích publika jednoznačně dodávala na atraktivitě. Tisk v exilu mohl představovat alternativu zvláště u příslušníků těch etnik habsburské monarchie, která nežila pouze na území habsburské monarchie. S výjimkou protestantských spisů se s českojazyčnými exilovými tisky setkáváme až ve čtyřicátých letech 19. století. Absenci českých politických emigrantů vyrovnávali do určité míry Lužičtí Srbové, zvláště Jan Pětr Jordan, soukromý docent slavistiky na lipské univerzitě, vydavatel proslovanského časopisu *Jahrbücher für slawische Literatur, Kunst und Wissenschaft* a majitel přidruženého nakladatelství, které vydávalo mimo jiné české tisky neschválené rakouskou cenzurou. Kapitola dále sleduje dobová svědectví o pašování ilegální literatury ze zahraničí i archivně doložené příklady zásahů vůči těmto nepovoleným distribučním cestám.

Následující oddíly šesté kapitoly zodpovídají mimo jiné pomocí srovnávání překladů a originálních děl otázku důsledků cenzury v oblasti autorské poetiky. Zde se přitom dostáváme na pomezí mezi cenzurou, respektive jejími rozptýlenými vlivy, a strukturální regulací. Dobře se to ukazuje na příkladu úprav prováděných redaktory či dalšími osobami působícími v centru literární produkce. Vedle anticipace cenzurních norem mohly být tyto zásahy motivovány dalšími hledisky, estetickými či ideologickými. Příklady symbolického zřeknutí se autorské suverenity nad textem ve prospěch abstraktní národní entity nás vedou k otázce diskurzivních snah o modulování české literatury ve prospěch cíleného výběru kvalitní produkce, jak ji ve svých textech zformulovali Josef Jungmann, Václav Bergner nebo Karel Havlíček. Jak už bylo uvedeno výše, tyto názory v zásadě přebírají dobový nadnárodní diskurz vymezující se vůči masivní, „průmyslové“ literární produkci, zároveň ho ovšem transformují do nacionálního kontextu.

Případové studie

Zatímco čtvrtá až šestá kapitola mají spíše přehledový charakter a sumarizují výsledky archivního výzkumu, představují sedmá, osmá a devátá kapitola možnosti čtení archivních pramenů pro rozbor cenzurní činnosti v detailu a analýzu sociální praxe spojené s cenzurováním, při níž jsou kontextualizována jednotlivá dříve zmíněná hlediska. Zodpovídají také otázky důsledků cenzurních zásahů pro autorovo dílo, jeho ohlas u čtenářského publika i na postavení autora v kulturní paměti. Rozebírané případy jsou organizovány okolo postav tří klíčových autorů předběžnového období, Karla Hynka Máchy, Václava Hanky a Bernarda Bolzana.

Sedmá kapitola představuje, mimo jiné s použitím badatelsky doposud nezužitkovaných seznamů cenzurně povolených knih, osudy jednotlivých děl Karla Hynka Máchy. Věnuje se především otázce *Cikánů* a *Máje*, přičemž první jmenované dílo bylo v únoru 1836 odmítnuto, druhé bylo naopak ve stejném měsíci povoleno k tisku. Za pravděpodobnou pokládám tradovanou anekdotu o Máchově neformální intervenci u cenzora Zimmermanna, na rozdíl od dosavadní tradice ovšem nové prameny dokládají, že cenzura si v případě *Máje* vynutila blíže neurčené modifikace v rukopisu. Kapitola dále zasazuje nově objevené záznamy o cenzuře připravovaného posmrtného vydání Máchových děl do kontextu ostatních zpráv o jeho přípravách a ukazuje, že na nezdaru vydávání Máchových posthum ve čtyřicátých letech 19. století neměla cenzura bezprostřední vliv. Věnuje se škrům v životopisné studii o Máchovi od Karla Sabiny a zabývá se otázkou, proč bylo Máchovo dílo *Cikáni* roku 1836 cenzurou odmítnuto, zatímco v letech 1842 a 1844 povoleno. Je

pravděpodobné, že klíčovou roli zde hrálo žánrové označení román, které bylo, jak už jsme ukázali zvláště ve třetí kapitole, v kontextu cenzurní legislativy problematičké.

Osmá kapitola ukazuje na příkladu edičních počinů spisovatele a slavisty Václava Hanky možné strategie jednání v situaci, kdy obsah vydávaného textu kolidoval s normami zastávanými rakouskou cenzurou. Při absenci možnosti přizpůsobovat text starších literárních památek cenzurním normám v okamžiku psaní (starší text vznikl v odlišném historickém kontextu a obracel se k rozdílnému publiku) tak stoupla role taktizování mimo text, tedy v rámci styku editora s cenzurní instancí. Možné strategie představovalo vyjednávání s cenzurní instancí a využívání neformálních kontaktů, opětovné předložení neschváleného rukopisu, manipulace s cenzurním rukopisem ve snaze o podvod i tisk neschváleného díla v zahraničí.

Devátá kapitola se věnuje specifickým publikačním možnostem filozofa Bernarda Bolzana, sesazeného profesora náboženství na pražské filozofické fakultě, a otázce dopadu cenzurních postihů na neadekvátní recepci jeho myšlenkově originálního díla v 19. století. V důsledku cenzurních obtíží usiloval autor u většiny svých děl o vydání v zahraničí. Vyjednávání s nakladateli, které je možné díky dochované korespondenci Bolzana a jeho žáků detailně sledovat, však komplikovala mimo jiné nutnost anonymního vydávání těchto knih. Bolzanovy názory na podobu ideální cenzury a distribuce knih, vyjádřené v jeho sociální utopii *O nejlepším státě*, přitom paradoxně zůstávají v tradici paternalistické cenzury.

Soupis cenzurních zákazů se vztahem k českým zemím

Cenzurní případy, uváděné zvláště ve čtvrté až šesté kapitole, mají příkladový charakter. Naproti tomu příloha práce podává pokud možno extenzivní přehled o veškerých cenzurních zákazech majících vztah k Čechám, Moravě a Rakouskému Slezsku, přičemž se opírá o periodické seznamy cenzurních prohibit a o jejich databázové zpracování díky vídeňskému projektu *Verpönt, Verdrängt – Vergessen?*, na jehož kolacích jsem se podílel. Soupis obsahuje přehled zákazů vztahujících se (i) k česky psaným textům (včetně několika knih vytištěných na území Horních Uher před štúrovskou jazykovou odlukou), dále (ii) k textům, prokazatelně cenzurovaných na území českých zemí, (iii) k textům vydaným či zamýšleným k vydání v českých zemích, (iv) k textům autorů pocházejících z českých zemí nebo zde po část života působících, nehledě na místo, kde byly vydány či zamýšleny k vydání, a konečně (v) k textům s bohemikální tematikou, bez ohledu na osobu autora a místo vydání. Soupis je řazen abecedně dle autorů, respektive překladatelů (anonymní díla jsou uvedena v závěru), doplňují

ho bibliografické údaje vztahující se k zakázaným tištěným textům a stručné biogramy jednotlivých autorů.

Seznam použitých archivních fondů

Archiv Akademie věd, Praha
Královská česká společnost nauk

Archiv Národní knihovny, Praha
Cenzor a revizor židovských knih, tisků a rukopisů
Veřejná a univerzitní knihovna Praha

Archiv Národního muzea, Praha
Matice česká

Diözesenarchiv Wien
Zensur

Knihovna Národního muzea, Oddělení rukopisů a starých tisků, Praha / Terezín

Literární archiv Památníku národního písemnictví, Praha

Bernard Bolzano
Jan Křtitel Bolzano
Josef Dobrovský
Michael Josef Fesl
Grémium pražských knihkupců a antikvářů
Václav Hanka
Karel Havlíček
Šebestián Hněvkovský
Josef Jungmann
Josef Jaroslav Langer
Karel Hynek Mácha
Antonín Marek
Jan Nejedlý
Vojtěch Nejedlý
František Palacký
Josef Vladimír Pelikán
Antonín Jaroslav Puchmajer
Karel Sabina
Varia
Karel Alois Vinařický
Vincenc Zahradník
Josef Liboslav Ziegler

Moravský zemský archiv v Brně
Moravskoslezské gubernium – prezidium (B95)

Muzeum Jindřichohradecka, Jindřichův Hradec

Národní archiv, Praha
Archiv pražského arcibiskupství – I
Archiv pražského arcibiskupství – II
Archiv pražského arcibiskupství – ordinariát

České gubernium – Publicum
České gubernium – Registratura nejvyššího purkrabího hr. Karla Chotka
České gubernium – Všeobecná registratura
Osobní kancelář arcivévody Štěpána, Praha
Presidium českého gubernia
Presidium českého gubernia – tajné
Presidium policejního ředitelství v Praze
Presidium policejního ředitelství v Praze – tajné
Řád premonstrátů Strahov

Národní knihovna, Praha, Oddělení rukopisů a starých tisků

Österreichisches Staatsarchiv, Wien, Allgemeines Verwaltungsarchiv
Alter Kultus
Polizeihofstelle
Staatskanzlei
Studien-Hofkommission

Österreichisches Staatsarchiv, Wien, Haus-, Hof- und Staatsarchiv
Informationsbüro
Minister-Kolowrat-Akten
Staatskanzlei

Státní oblastní archiv v Praze
Krajský úřad Mladá Boleslav I

Státní okresní archiv Kutná Hora
Jan Erazim Vocel

Státní okresní archiv Mladá Boleslav
Rodinný archiv Krouských

Wienbibliothek im Rathaus, Wien
Abschriften nach Akten des Ministerium des Innern, Zensur

Výběr z odborné literatury

Andree, Martin: *Wenn Texte töten. Über Werther, Medienwirkung und Mediengewalt*, Paderborn, Fink 2006.

Assmann, Jan – Assmannová, Aleida: „Kánon a cenzura jako kulturně-sociologické kategorie“ [1987], přel. Petr Píša, in Tomáš Pavlíček, Petr Píša, Michael Wögerbauer (eds.): *Nebezpečná literatura? Antologie z myšlení o literární cenzuře*, Brno, Host 2012, s. 21–51.

Aulich, Reinhard: „Principy funkční diferenciacie literární cenzury. Úvahy o formě a účinnosti cenzury jako záměrně adekvátní reakci vůči literární komunikaci“ [1988], přel. Vendula Trnková, in Tomáš Pavlíček, Petr Píša, Michael Wögerbauer (eds.): *Nebezpečná literatura? Antologie z myšlení o literární cenzuře*, Brno, Host 2012, s. 119–166.

Bachleitner, Norbert: *Die literarische Zensur in Österreich von 1751 bis 1848*. Mit Beiträgen von Daniel Syrový, Petr Píša und Michael Wögerbauer, Wien – Köln – Weimar, Böhlau 2017.

Burt, Richard: „(Ne)cenzurování pod drobnohledem: fetiš cenzury v raném novověku a v současné postmoderní době“ [1998], přel. Zdeněk Beran, in Tomáš Pavlíček, Petr Píša, Michael Wögerbauer (eds.): *Nebezpečná literatura? Antologie z myšlení o literární cenzuře*, Brno, Host 2012, s. 332–361.

Cermanová, Iveta – Marek, Jindřich: *Na rozhraní křesťanského a židovského světa. Příběh hebrejského cenzora a klementinského knihovníka Karla Fischera (1757–1844)*, Praha, Národní knihovna ČR 2007.

Dainat, Holger: *Abaellino, Rinaldini und Konsorten. Zur Geschichte der Räuberromane in Deutschland*, Tübingen, Niemeyer 1996.

Darnton, Robert: „Cenzura z komparativního pohledu: Francie 1789 – Východní Německo 1989“ [1995], přel. Blanka Hemelíková, in Tomáš Pavlíček, Petr Píša, Michael Wögerbauer (eds.): *Nebezpečná literatura? Antologie z myšlení o literární cenzuře*, Brno, Host 2012, s. 377–399.

Engelsing, Rolf: *Der Bürger als Leser: Lesergeschichte in Deutschland 1500–1800*, Stuttgart, Metzler 1974.

Even-Zohar, Itamar: *Papers in Culture Research*, Tel Aviv, Tel Aviv University 2005.

Glossy, Karl: *Literarische Geheimberichte aus dem Vormärz*, Wien, Carl Konegen 1912 (*Jahrbuch der Grillparzer-Gesellschaft* 21–23).

Habermas, Jürgen: *Strukturální přeměna veřejnosti. Zkoumání jedné kategorie občanské společnosti*, přel. Alena Bakešová, Josef Velek, Praha, Filosofia 2000.

Heidler, Jan: *Čechy a Rakousko v politických brožurách předbřeznových*, Praha, Matice česká 1920.

Holquist, Michael: „Pokřivený originál: paradox cenzury“ [1994], přel. Michal Charypar, in Tomáš Pavlíček, Petr Píša, Michael Wögerbauer (eds.): *Nebezpečná literatura? Antologie z myšlení o literární cenzuře*, Brno, Host 2012, s. 103–118.

Hroch, Miroslav: *Na prahu národní existence. Touha a skutečnost*, Praha, Mladá fronta 1999.

Chvojka, Michal: *Josef Graf Sedlnitzky als Präsident der Polizei- und Zensurhofstelle in Wien (1817–1848). Ein Beitrag zur Geschichte der Staatspolizei in der Habsburgermonarchie*, Frankfurt am Main, Peter Lang 2010.

Janáček, Pavel: *Literární brak. Operace vyloučení, operace nahrazení, 1938–1951*, Brno, Host 2004.

Kazbunda, Karel: *Karel Havlíček Borovský*, sv. 1–3, Praha, Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor archivní správy a spisové služby 2013.

Klauberová, Olga: „Cenzura a komunikace“, *Čtenář* 47, 1995, č. 1–5, s. 24–27, 55–57, 111–113, 146–147, 183–184.

Kopáč, Radim – Schwarz, Josef: *Zůstaňtež tudíž tajemstvím... Známá i neznámá erotika (a skatologika) v české literatuře 1809–2009*, Praha, Artes Liberales 2010.

Kuchařová, Hedvika: „Cenzorská činnost Jeronýma Zeidlera. Příspěvek k cenzorské praxi v době předbřeznové“, *Knihy a dějiny* 18–19, 2011–2012, s. 39–54.

Kuchařová, Hedvika – Vondráček, Radim: „Cenzura náboženských obrazových materiálů ve dvacátých a třicátých letech 19. století“, *Umění* 61, 2013, č. 4, s. 325–340.

Kucher, Primus-Heinz: *Ungleichzeitige/verspätete Moderne. Prosaformen in der österreichischen Literatur*, Tübingen – Basel, A. Francke 2002.

Kusáková, Lenka: *Literární kultura a českojazyčný periodický tisk (1830–1850)*, Praha, Academia 2012.

Lechner, Silvester: *Gelehrte Kritik und Restauration. Metternichs Wissenschafts- und Pressepolitik und die Wiener „Jahrbücher der Literatur“ (1818–1849)*, Tübingen, Max Niemeyer Verlag 1977.

Lengauer, Hubert: *Ästhetik und liberale Opposition. Zur Rollenproblematik des Schriftstellers in der österreichischen Literatur um 1848*, Wien – Köln, Böhlau 1989.

Loseff, Lev: *On the Beneficence of Censorship. Aesopian Language in Modern Russian Literature*, přel. Jane Bobko, München, Otto Sagner 1984.

Marinelli-König, Gertraud (ed.): *Die böhmischen Länder in den Wiener Zeitschriften und Almanachen des Vormärz (1805–1848)*, sv. 1–4, Wien, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften 2011–2016.

Marx, Julius: *Die österreichische Zensur im Vormärz*, München, R. Oldenbourg 1959.

Marx, Julius: *Österreichs Kampf gegen die liberalen, radikalen und kommunistischen Schriften 1835–1848 (Beschlagnahme, Schedenverbot, Debitentzug)*, Wien, Hermann Böhlhaus Nachf. 1969.

Müllerová, Beate: „Cenzura a kulturní regulace: mapování terénu“ [2004], přel. Pavel Janáček, in Tomáš Pavlíček, Petr Píša, Michael Wögerbauer (eds.): *Nebezpečná literatura? Antologie z myšlení o literární cenzuře*, Brno, Host 2012, s. 217–247.

Novák, Miroslav: „Rakouská policie a politický vývoj v Čechách před rokem 1848“, *Sborník archivních prací* 3, 1953, č. 1, s. 43–167.

Olechowski, Thomas: *Die Entwicklung des Preßrechts in Österreich bis 1918. Ein Beitrag zur österreichischen Medienrechtsgeschichte*, Wien, Manz 2004.

Otto, Ulla: *Die literarische Zensur als Problem der Soziologie der Politik*, Stuttgart, Ferdinand Enke Verlag 1968.

Rietra, Madeleine (ed.): *Jung-Österreich. Dokumente und Materialien zur liberalen österreichischen Opposition 1835–1848*, Amsterdam, Rodopi 1980.

Rietra, Madeleine (ed.): *Wirkungsgeschichte als Kulturgeschichte. Viktor von Andrian-Werburgs Rezeption im Vormärz. Eine Dokumentation. Mit Einleitung, Kommentar und einer Neuasgabe von Österreich und dessen Zukunft (1843)*, Amsterdam – Atlanta, Rodopi 2001.

Schembor, Friedrich Wilhelm: *Meinungsbeeinflussung durch Zensur und Druckförderung in der Napoleonischen Zeit. Eine Dokumentation auf Grund der Akten der Obersten Polizei- und Zensurhofstelle*, Wien, Österreichische Gesellschaft zur Erforschung des 18. Jahrhunderts 2010 (elektronická publikace).

Schenda, Rudolf: *Volk ohne Buch. Studien zur Sozialgeschichte der populären Lesestoffe 1770–1910*, München, Deutscher Taschenbuch Verlag 1977.

Skalička, Jiří: „Satiry Josefa Jaroslava Langra kontra cenzura“, in Josef Š. Kvapil (ed.): *Studie o literatuře a překladatelství*, Praha, Státní pedagogické nakladatelství 1962 (*Acta Universitatis Palackianae Olomouensis. Facultas Philosophica 13. Philologica 8*), s. 5–16.

Šimeček, Zdeněk: „Bibliografie období 1801–1848 a cenzura. (K problematice národní retrospektivní bibliografie 19. století)“, *Česká bibliografie 3*, 1963, s. 7–41.

Šimeček, Zdeněk: „Bibliografie období 1801–1848 a církevní cenzura. (K problematice přípravy národní retrospektivní bibliografie 19. století)“, *Česká bibliografie 5*, 1966, s. 146–164.

Štaif, Jiří: *Obezřetná elita. Česká společnost mezi tradicí a revolucí 1830–1851*, Praha, Dokořán 2005.

Tureček, Dalibor: *Rozporuplná sounáležitost. Německojazyčné kontexty obrozenského dramatu*, Praha, Divadelní ústav 2001.

Verpönt, Verdrängt – Vergessen? Eine Datenbank zur Erfassung der in Österreich zwischen 1750 und 1848 verbotenen Bücher, <<http://www.univie.ac.at/zensur/>>.

Winter, Eduard: *Bernard Bolzano. Ein Lebensbild*, Bernard Bolzano-Gesamtausgabe, úvodní řada, díl 1, Stuttgart – Bad Cannstatt, Friedrich Frommann Verlag (Günther Holzboog) 1969.

Wittmann, Reinhard: „Gibt es eine Leserevolution am Ende des 18. Jahrhunderts?“, in Roger Chartier, Guglielmo Cavallo (eds.): *Die Welt des Lesens. Von der Schriftrolle zum Bildschirm*, Frankfurt am Main – New York, Campus-Verlag 1999, s. 419–454.

Wögerbauer, Michael – Píša, Petr – Šámal, Petr – Janáček Pavel a kol.: *V obecném zájmu. Cenzura a sociální regulace literatury v moderní české kultuře, 1749–2014*, Praha, Academia – Ústav pro českou literaturu AV ČR 2015, sv. 1–2.

Petr Píša – publikační a odborná činnost během doktorského studia

Vědecká redakce kolektivních monografií

- 1.) PAVLÍČEK, Tomáš – PÍŠA, Petr – WÖGERBAUER, Michael (eds.): *Nebezpečná literatura? Antologie z myšlení o literární cenzuře*, Brno, Host 2012.
- 2.) WÖGERBAUER, Michael – Píša, Petr – ŠÁMAL, Petr – JANÁČEK, Pavel a kol.: *V obecném zájmu. Cenzura a regulace literatury v moderní české kultuře, 1749–2014*, Praha: Academia – Ústav pro českou literaturu AV ČR 2015, 2 sv.

Knižní edice

- 1.) HAVLÍČEK, Karel: *Korespondence*. Díl 1: 1831–1842, k vydání připravili Robert ADAM, František MARTÍNEK, Petr PÍŠA, Magdaléna POKORNÁ, Lucie RYCHNOVSKÁ a kol., Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2016.

Kapitoly v kolektivních knihách

- 1.) JANÁČEK, Pavel – WÖGERBAUER, Michael – PÍŠA, Petr – ŠÁMAL, Petr: „Úvod. Monografie o literární cenzuře v epoše mezi druhou a třetí revolucí knihy“, in Michael Wögerbauer, Petr Píša, Petr Šámal, Pavel Janáček a kol.: *V obecném zájmu. Cenzura a regulace literatury v moderní české kultuře, 1749–2014*, Praha: Academia – Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i., 2015, s. 19–59.
- 2.) PÍŠA, Petr: „1810–1848. V zájmu nevzdělaného čtenáře. Literární cenzura v době restaurace a rozmachu národního hnutí“, in Michael Wögerbauer, Petr Píša, Petr Šámal, Pavel Janáček a kol.: *V obecném zájmu. Cenzura a regulace literatury v moderní české kultuře, 1749–2014*, Praha: Academia – Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i., 2015, s. 221–285.
- 3.) PÍŠA, Petr: „„Aby bez závady prošlo.“ Strategie Václava Hanky při styku s předbřeznovou cenzurou“, in Michael Wögerbauer, Petr Píša, Petr Šámal, Pavel Janáček a kol.: *V obecném zájmu. Cenzura a regulace literatury v moderní české kultuře, 1749–2014*, Praha: Academia – Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i., 2015, s. 305–316.
- 3a.) PÍŠA, Petr: „Damit es ohne Banstandungen durchgeht“. Strategien im Umgang mit der vormärzlichen Zensur in Böhmen am Beispiel von Václav Hanka, in Julia Danielczyk – Murray G. Hall – Christine Hermann – Sandra Vlasta (eds.): *Zurück in die Zukunft – Digitale Medien, historische Buchforschung und andere komparatistische Abenteuer. Festschrift für Norbert Bachleitner zum 60. Geburtstag*, Wiesbaden: Harrasowitz, 2016, s. 55–67.
- 4.) PÍŠA, Petr: „Žádný nakladatel si na tom netroufá vydělat“. Bernard Bolzano mezi státní, církevní a strukturální cenzurou“, in Michael Wögerbauer, Petr Píša, Petr Šámal, Pavel Janáček a kol.: *V obecném zájmu. Cenzura a regulace literatury v moderní české kultuře, 1749–2014*, Praha: Academia – Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i., 2015, s. 317–331.

- 5.) POKORNÁ, Magdaléna – CHARYPAR, Michal – JANÁČEK, Pavel – PAVLÍČEK, Tomáš – PÍŠA, Petr – ŠÁMAL, Petr – WÖGERBAUER, Michael: „Cenzura literatury a tisku“, in Karel Schelle, Jaromír Tauchen (eds.): *Encyklopedie českých právních dějin*, svazek 1, A – Č, Plzeň, Aleš Čeněk 2015, s. 459–491.
- 6.) PÍŠA, Petr: „Z redakčního stolu Karla Havlíčka: korespondence ve fondu vyšetřovací komise 1848“, in Lucie Rychnovská, Robert Adam (eds.): *Karel Havlíček ve světle korespondence*, Praha, Nakladatelství Lidové noviny 2016, s. 53–68.
- 7.) PÍŠA, Petr – WÖGERBAUER, Michael: „Das Königreich Böhmen (1750–1848)“, in Norbert Bachleitner (mit Beiträgen von Daniel Syrový, Petr Píša und Michael Wögerbauer): *Die literarische Zensur in Österreich von 1751 bis 1848*, Wien – Köln – Weimar, Böhlau 2017, s. 193–215.
- 8.) PÍŠA, Petr: „Cenzura svatých obrázků v první polovině 19. století“, in Jiří Lukas – Petr Píša – Michael Wögerbauer: *Svaté obrázky. Pražská devoční grafika 18. a 19. století*, Praha, Muzeum hlavního města Prahy 2017, s. 173–190.
- 9.) PÍŠA, Petr – WÖGERBAUER, Michael: „Jmenný rejstřík pražských tiskařů a rytců svatých obrázků“, in Jiří Lukas – Petr Píša – Michael Wögerbauer: *Svaté obrázky. Pražská devoční grafika 18. a 19. století*, Praha, Muzeum hlavního města Prahy 2017, s. 193–223.
- 10.) PÍŠA, Petr: „Ob es auch wert sei zu erscheinen“. Bernard Bolzano und die österreichische Zensur“, in Petr Píša, Wolfgang Künne: *„weil ich den kirchlichen sowohl als weltlichen Behörden mißfiel“. Bernard Bolzano auf dem Index*, Sankt Augustin, Academia Verlag 2018, s. 73–164 (v tisku, předtisková příprava uzavřena v březnu 2018)

Studie v recenzovaných časopisech

- 1.) DAVIDOVÁ, Eliška (ed.) – HAVRÁNKOVÁ, Marie – JAREŠ, Michal – PÍŠA, Petr – WÖGERBAUER, Michael: „Retrospektivní bibliografie v Německu, Rakousku, Polsku a na Slovensku“, *Česká literatura* 61, 2013, č. 3, s. 410–417.
- 2.) PÍŠA, Petr: „Karel Havlíček v novější odborné literatuře“, *Sborník Národního muzea v Praze, řada C – Literární historie* 61, 2016, č. 3–4, s. 27–38.
- 3.) PÍŠA, Petr: „„Jsme spolu tak zadobré, že mi slíbil, abych se nestaral, že tomu pomůžeme a že projde.“ Cenzura díla Karla Hynka Máchy“, *Česká literatura* 66, 2018, č. 1, s. 34–69.

Studie v ostatních časopisech a v konferenčních sbornících

- 1.) PÍŠA, Petr: „Dvojitá role cenzury při konstituování národního vědomí“. In Dagmar Heeg (ed.): *m*OST 2009. Österreichische StudierendenTagung für SlavistInnen*, München – Berlin, Verlag Otto Sagner 2011 (= Slavistische Beiträge 479), s. 179–184.
- 2.) KUSÁKOVÁ, Lenka – PÍŠA, Petr: „Historická črta pražského archiváře K. J. Erbena“. In Kateřina Piorecká, Ivo Navrátil (eds.): *Karel Jaromír Erben a úloha paměťových institucí v historických proměnách. Referáty z vědecké konference konané ve dnech 15. – 16. dubna*

2011 na Malé Skále, Semily – Turnov, Státní okresní archiv Semily – Pekařova společnost Českého ráje 2011, sv. 2, s. 97–107 (= *Z Českého ráje a Podkrkonoší*, Supplementum 14).

3.) PÍŠA, Petr: „Policajtštější nežli obrpolicajti říšští“. Cenzor Zimmermann a česká předbřeznová literatura“, *Dějiny a současnost* 33, 2011, 9, s. 30–33.

4.) PÍŠA, Petr: „Možnosti a meze intervence: František Palacký a rakouská cenzura ve 20. letech 19. století“, *Táborský archiv. Sborník státního okresního archivu Tábor* 15, 2011, s. 91–102.

5.) PÍŠA, Petr: „Versuche um Ausbau der Standardsprachen im mittel- und osteuropäischen Raum: nationale Bewegung im 19. Jahrhundert vs. dialektale und regionale Wikipedias“. In Susanne Behensky (ed.): *m*OST 2009. Österreichische StudierendenTagung für SlawistInnen*, München – Berlin, Verlag Otto Sagner 2012, s. 32–39.

6.) PÍŠA, Petr: „Druhá část Rukopisu královédvorského a její nálezcce Antonín Pflieger Kopidlanský“. In Martin Hrdina, Kateřina Piorecká (eds.): *Historické fikce a mystifikace v české kultuře 19. století. Sborník příspěvků z 33. ročníku symposia k problematice 19. století. Plzeň, 21.–23. února 2013*, Praha, Academia 2014, s. 70–78.

7.) PÍŠA, Petr: „Důkaz sporem. Polemika o smyslu českého národa ve 40. letech 19. století a její cenzurní aspekt“. In Je. N. Kovtun, Sergej Sergejevič Skorvid, Dmitrij Kirillovič Poljakov Konstantin Nikolajevič Cimbajev (eds.): *Славяне и Центральная Европа. Языки, история, культура* [Slavjane i Central'naja Jevropa: jazyki, istorija, kul'tura], Moskva, Polimedia 2015, s. 434–440.

8.) PÍŠA, Petr – MADL, Claire – WÖGERBAUER, Michael: „Budování národa čtenářů. Síť, podniky a protagonisté knižního trhu v Čechách (1749–1848)“. In *Kniha 2015. Zborník o problémoch a dejinách knižnej kultúry. Výskum dejín knižnej kultúry na Slovensku a v stredoeurópskom priestore*, Martin, Slovenská národná knižnica 2015, s. 280–291.

9.) PÍŠA, Petr: „Revoluce otřásající trůnem i oltářem“. Obraz husitství v cenzurních dokumentech 1. poloviny 19. století“. In Matouš Jaluška, Daniel Soukup (eds.): *Jan Hus, husitství a husitské války a jejich dopad na českou kulturu*, Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR 2016, s. 114–123.

Recenze odborné literatury ve vědeckých časopisech

1.) PÍŠA, Petr: „Nový časopis pro výzkum 18. století“ [zpráva o časopise Cornova]. *Česká literatura* 59, 2011, č. 3, s. 481–482.

2.) PÍŠA, Petr: Rec.: Chvojka, Michal: Josef Graf Sedlnitzky als Präsident der Polizei- und Zensurhofstelle in Wien (1817-1848). Ein Beitrag zur Geschichte der Staatspolizei in der Habsburgermonarchie. *Český časopis historický* 109, 2011, č. 4, s. 859–862.

3.) PÍŠA, Petr: „Monumentální pomůcka pro výzkum české předbřeznové literatury“ [recenze: Gertraud Marinelli-König (ed.): *Die böhmischen Länder in den Wiener Zeitschriften und Almanachen des Vormärz (1805–1848). Tschechische nationale Wiedergeburt — Kultur - und Landeskunde von Böhmen, Mähren und Schlesien — Kulturelle Beziehungen zu*

Wien. Bd. 1. Wien: Verlag der österreichischen Akademie der Wissenschaften, 2011], *Česká literatura* 60, 2012, č. 6, s. 931–936.

4.) PÍŠA, Petr: Rec.: Gertraud Marinelli-König (Hrsg.): Die böhmischen Länder in den Wiener Zeitschriften und Almanachen des Vormärz (1805–1848). Tschechische nationale Wiedergeburt — Kultur - und Landeskunde von Böhmen, Mähren und Schlesien — Kulturelle Beziehungen zu Wien. Teil. II: Sprachwissenschaften – Philosophie, Ästhetik, Rhetorik – Geschichte – Bildungsinstitutionen. Wien: Verlag der österreichischen Akademie der Wissenschaften, 2013, *Mitteilungen der Gesellschaft für Buchforschung in Österreich* 2013, č. 2, s. 59–63.

5.) PÍŠA, Petr: Rec.: Jiří Kořalka – Johannes Hoffmann (edd.): Tschechen im Rheinland und in Westfalen 1890–1918. Quellen aus deutschen, tschechischen und österreichischen Archiven und Zeitschriften. *Český časopis historický* 112, 2014, č. 3, s. 569–571.

6.) KREJČOVÁ, Iva – PÍŠA, Petr: „Hledání průniků loajalit“ [zpráva o konferenci Neviditelná loajalita? Rakušané, Němci a Češi v české kultuře 19. století], *Česká literatura* 63, 2015, č. 3, s. 484–489.

7) PÍŠA, Petr: „Budování národa čtenářů. Síť, podniky a protagonisté knižního trhu v Čechách (1749–1848). Zpráva o projektu“, *Knihy a dějiny* 22, 2015, s. 95.

8) PÍŠA, Petr: „My, osvícenci“ [zpráva o konferenci Osvícenství – to jsme my. Formování a vzestup drobné inteligence v 18. století], *Česká literatura* 64, 2016, č. 2, s. 312–316.

Překlady

1.) Jan Assmann, Aleida Assmannová: „Kánon a cenzura jako kulturně-sociologické kategorie“, in Tomáš Pavlíček, Petr Píša, Michael Wögerbauer (eds.): *Nebezpečná literatura? Antologie z myšlení o literární cenzuře*, Brno, Host 2012, s. 21–50, přeložil Petr Píša.

2.) Reinhard Aulich: „Principy funkční diferenciacie literární cenzury. Úvahy o formě a účinnosti cenzury jako záměrně adekvátní reakci vůči literární komunikaci“, in Tomáš Pavlíček, Petr Píša, Michael Wögerbauer (eds.): *Nebezpečná literatura? Antologie z myšlení o literární cenzuře*, Brno, Host 2012, s. 119–166, přeložila Vendula Trnková, překlad revidovali Michael Wögerbauer a Petr Píša.

3.) Armin Biermann: „Nebezpečná literatura – náčrt teorie literární cenzury“, in Tomáš Pavlíček, Petr Píša, Michael Wögerbauer (eds.): *Nebezpečná literatura? Antologie z myšlení o literární cenzuře*, Brno, Host 2012, s. 167–199, přeložil Tomáš Pavlíček, překlad revidoval Petr Píša.

4.) Pavel Josef Šafařík: „Kralodvorský rukopis. Předmluva k překladu těchto básní od J. M. hraběte von Thun. Básně z české dávnověkosti“, in Dalibor Dobiáš, Michal Fránek, Martin Hrdina, Iva Krejčová, Kateřina Piorecká: *Rukopisy královédvorský a zelenohorský a česká věda (1817–1885)*, Praha, Academia 2012, s. 362–372, přeložil Petr Píša.

5.) Julius Feifalik: „O nepravosti staročeské Písně milostné krále Václava I.“, in Dalibor Dobiáš, Michal Fránek, Martin Hrdina, Iva Krejčová, Kateřina Piorecká: *Rukopisy*

královédvorský a zelenohorský a česká věda (1817–1885), Praha, Academia 2012, s. 418–429, přeložil Petr Píša.

6.) Julius Feifalik: „O Královédvorském rukopisu“, in Dalibor Dobiáš, Michal Fránek, Martin Hrdina, Iva Krejčová, Kateřina Piorecká: *Rukopisy královédvorský a zelenohorský a česká věda (1817–1885)*, Praha, Academia 2012, s. 452–463, přeložil Petr Píša.

7.) Hermenegild Jireček, Josef Jireček: „Skladba verše. Pravost Královédvorského rukopisu“, in Dalibor Dobiáš, Michal Fránek, Martin Hrdina, Iva Krejčová, Kateřina Piorecká: *Rukopisy královédvorský a zelenohorský a česká věda (1817–1885)*, Praha, Academia 2012, s. 464–488, přeložil Petr Píša.

Publicistické a popularizační stati

1.) [Rozhovor:] „Historici přinášejí nový pohled na cenzuru“, *Forum* 2013, 3, č. 27, s. 9.

2.) PÍŠA, Petr: „Jak se cenzuroval Peroutka“. *Lidové noviny* 29, 2016, č. 46, 27. 2., příloha Orientace, s. iv.

3.) PÍŠA, Petr: „Cenzurovaný myslitel zastáncem cenzury“. *Vesmír* 95, 2016, č. 3, s. 176–177.

4.) [Rozhovor:] „Bohužel stát je Miloš Zeman“. *Týdeník Echo* 3, 2016, č. 36 (9. 9.), s. 26–29.

5.) PÍŠA, Petr: „Cenzúra: Od jezuita Koniáša k spisu Gorila. Radšej v plameňoch nech horia knihy ako hriechné duše ich čitateľov“. In *SME*, 2016, 23. 11., zvláštní příloha „Stručný príbeh cenzúry v našom stredoeurópskom priestore“, s. 2–3, přeložil Dušan Taragel.

Referáty na konferencích

1.) PÍŠA, Petr: „Versuche um Ausbau der Standardsprachen im mittel- und osteuropäischen Raum: nationale Bewegung im 19. Jahrhundert vs. dialektale und regionale Wikipedias“. M*OST: Österreichische Studierendentagung für junge SlavistInnen, Salzburg, 18.–20. 11. 2010 (Paris-Lodron-Universität Salzburg).

2.) PÍŠA, Petr: „Dat friee Nokieksel. Dialektale und regionale Wikipedias aus dem mitteleuropäischen Raum soziolinguistisch betrachtet“. PRAGESTT (Prager germanistische Studententagung), Praha, 11.–12. 3. 2011 (Ústav germánských studií FF UK Praha).

3.) KUSÁKOVÁ, Lenka – PÍŠA, Petr: „Historická črta pražského archiváře K. J. Erbena“. Karel Jaromír Erben a úloha paměťových institucí v historických proměnách. Malá Skála, 15. – 16. 4. 2011 (Pekařova společnost Českého ráje)

4.) PÍŠA, Petr: „„Tento velký mystifikátor i tentokrát použil podvodu.“ Cenzurní aspekty Hankovy vydavatelské činnosti“. *Václav Hanka 1791 – 1861 – 2011*, Praha 26. – 28. 9. 2011 (Slovanský ústav AV ČR, v. v. i. – Knihovna Národního muzea v Praze).

5.) PÍŠA, Petr: „Důkaz sporem. Polemika o smyslu českého národa ve 40. letech 19. století a její cenzurní aspekt“. *Славистика в центральноевропейском контексте (Slavistika ve středoevropském kontextu)*, Moskva 26. – 28. 10. 2011 (Katedra slavistiky a

středoevropských studií Ruské státní univerzity humanitních studií v Moskvě – РГГУ, Институт филологии и истории, кафедра славистики и центральноевропейских исследований).

6.) PÍŠA, Petr: „Die blutsaugenden Vampirzähne‘. Österreichische Zensur und die Romantiker in Prag“. Romantiker in Prag. Kulturelle Entwicklungen zwischen Austerlitz und Restauration (1800–1820). Prague, Czech Republic, 5. – 7. 11. 2012 (Herder Forschungsrat Marburg – Deutscher Akademischer Austauschdienst – Institut für Slavistik der TU Dresden – Institut für Musikwissenschaft Weimar-Jena – Botschaft der Bundesrepublik Deutschland in Prag).

7.) PÍŠA, Petr: „Druhá část Rukopisu královédvorského a její nálezce Antonín Pfleger Kopidlanský“. In: *Historické fikce a mystifikace v české kultuře 19. století. Sborník příspěvků z 33. ročníku symposia k problematice 19. století*. Plzeň, 21.–23. února 2013. Uspořádali Martin Hrdina a Kateřina Piorecká. Praha, Academia, 2014, s. 70–78. (Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i. – Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje).

8.) PÍŠA, Petr: „O ‚vysokém černokněžstvu‘ a ‚jedovatých českých knihách‘. Tomíčková Doba prvního člověčenstva v průsečíku církevní a státní cenzury. Cenzura v literatuře a umění ve střední Evropě. Olomouc, 26. – 27. března 2013 (Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci)

9.) PÍŠA, Petr: „‘However, my greatest worry is to convince myself that a book is worth publishing.‘ Possibilities and Limits of Bernard Bolzano’s Publishing“. Bolzano in Prague 2014. Praha, 16.–19. 7.2014 (International Bernard Bolzano Society – Filosofický ústav Akademie věd ČR, v. v. i.)

10.) PÍŠA, Petr: „Budování národa čtenářů. Síť, podniky a protagonisté knižního trhu v Čechách (1749 – 1848)“. Zrod a cesty knihy. Martin, 5.–7. 5.2015 (Slovenská národní knihovna).

11.) PÍŠA, Petr: „‘Revoluce otřásající trůnem i oltářem‘. Obraz husitství v cenzurních dokumentech 1. poloviny 19. století“. V. světový kongres literárněvědné bohemistiky, Praha, 29. 6. – 4. 7. 2015 (Ústav pro českou literaturu AV ČR).

12.) PÍŠA, Petr: „Z redakčního stolu Karla Havlíčka. Karel Havlíček a korespondence“, Praha, 6. 11. 2015 (Filozofická fakulta UK).

13.) PÍŠA, Petr – WÖGERBAUER, Michael: „The making of a nation of readers? Networks, firms and protagonists in the Bohemian book market (1749–1848)“. Languages of the Book / Les langues du livre, Paris, 18.–22. 7. 2016 (SHARP).

14.) PÍŠA, Petr: „‘Tvorba rukopisů za honorář nemůže být považována za dostatečný způsob k uživení rodiny‘. Václav Rodomil Kramerius ve střetech s regulací knižního trhu“. Knižní kultura 19. století, Jindřichův Hradec, 20.–21. 9. 2017 (Muzeum Jindřichohradecka).

15.) PÍŠA, Petr: „‘Jsme spolu tak zadobré, že mi slíbil, abych se nestaral, že tomu pomůžeme a že projde‘. Několik poznámek k cenzuře díla Karla Hynka Máchy. X. textologické kolokvium na téma MÁJ Karla Hynka Máchy, Praha 28. 11. 2017 (Ústav pro českou literaturu AV ČR)

Účast na tuzemských grantových projektech

- 1.) GA ČR P406/10/2127 „Literární cenzura v obrysech. Administrativní kontrola a regulace literární komunikace v české kultuře 19. a 20. století“ (2010–2013)
- 2.) GA ČR P406/12/0691 „Korespondence Karla Havlíčka“ (2012–2016)
- 3.) GA ČR GA15-22253S „Budování národa čtenářů: síť, podniky a protagonisté knižního trhu v Čechách (1749–1848)“ (2015–2017)
- 4.) GA ČR GA16-02328S „Kritická hybridní edice Máchova Máje“ (2016–2018)
- 5.) GA ČR GA 17-13671S „Publicistika a korespondence Karla Havlíčka“ (2017–2019)

Účast na mezinárodních grantových projektech

- 1.) ANR P-REHIC: Reading in Europe: Contemporary Issues in Historical and Comparative Perspectives (badatelská síť, koordinátor Brigitte Ouvry-Vial, Ph. D., Université du Maine, Le Mans, 2015–2017)
- 2.) JPICH Digital Heritage: READ-IT: Reading Europe Advanced Data Investigation Tool (mezinárodní pětistranný badatelský projekt, koordinátor Brigitte Ouvry-Vial, Ph. D., Université du Maine, Le Mans, 2018–2020)

Zahraníční odborné stáže

- 1.) Universität Wien, Rakousko (I–II/ 2013, Aktion)
- 2.) Universität Wien, Rakousko (IX/2014, meziuniverzitní dohoda)
- 3.) Universität Leipzig, Německo (X/2014–II/2015, DAAD)

Pedagogická činnost

- 1.) Literatura a cenzura (FF UP, ZS 2011/2012, seminář pro studenty bakalářského a magisterského cyklu, blokově v rozsahu odpovídajícím 2h týdně, spolu s M. Wögerbauerem, T. Pavlíčkem a P. Šámalem)
- 2.) Zivilgesellschaft, Modernisierung und Nationalisierung in böhmischen Ländern und im Mitteleuropa (FF UK, LS 2011/2012, specializační přednáška v německém jazyce, určená studentům historie i zahraničním studentům, 2h týdně, spolu s M. Hlavačkou a J. Randákem)
- 3.) Literatura a cenzura (FF UP, ZS 2012/2013, seminář pro studenty bakalářského a magisterského cyklu, blokově v rozsahu odpovídajícím 2h týdně, spolu s M. Wögerbauerem, T. Pavlíčkem a P. Šámalem)
- 4.) Zivilgesellschaft, Modernisierung und Nationalisierung in böhmischen Ländern und im Mitteleuropa (FF UK, LS 2012/2013, specializační přednáška v německém jazyce, určená studentům historie i zahraničním studentům, 2h týdně, spolu s M. Hlavačkou a J. Randákem)

5.) Literatura a cenzura (FF UP, ZS 2013/2014, seminář pro studenty bakalářského a magisterského cyklu, blokově v rozsahu odpovídajícím 2h týdně, spolu s M. Wögerbauerem, T. Pavlíčkem a P. Šámalem)

6.) Zivilgesellschaft, Modernisierung und Nationalisierung in böhmischen Ländern und im Mitteleuropa (FF UK, LS 2013/2014, specializační přednáška v německém jazyce, určená studentům historie i zahraničním studentům, 2h týdně, spolu s M. Hlavačkou a J. Randákem)

7.) Zivilgesellschaft, Modernisierung und Nationalisierung in böhmischen Ländern und im Mitteleuropa (FF UK, LS 2014/2015, specializační přednáška v německém jazyce, určená studentům historie i zahraničním studentům, 2h týdně, spolu s M. Hlavačkou a J. Randákem)

8.) Zivilgesellschaft, Modernisierung und Nationalisierung in böhmischen Ländern und im Mitteleuropa (FF UK, LS 2015/2016, specializační přednáška v německém jazyce, určená studentům historie i zahraničním studentům, 2h týdně, spolu s M. Hlavačkou a J. Randákem)

9.) Zivilgesellschaft, Modernisierung und Nationalisierung in böhmischen Ländern und im Mitteleuropa (FF UK, LS 2016/2017, specializační přednáška v německém jazyce, určená studentům historie i zahraničním studentům, 2h týdně, spolu s M. Hlavačkou a J. Randákem)

Organizace vědeckých konferencí

1.) PRAGESTT (Prager germanistische Studententagung), Praha, Ústav germánských studií FF UK 11. – 12. 3. 2011 (koordinátor).

2.) PRAGESTT (Prager germanistische Studententagung), Praha, Ústav germánských studií FF UK 16. – 17. 3. 2012 (koordinátor).